

ЖИТТЄВИЙ СЦЕНАРІЙ СУЧАСНИХ ЖІНОК В КОНТЕКСТІ ШЛЮБНИХ ВІДНОСИН

Шматко Н.С.,

*студентка кафедри психології,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: ShmatkoNS@krok.edu.ua*

Абаніна Г.В.,

*к.п.н, доцент кафедри психології,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: HannaAV@krok.edu.ua*

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4064-724X>

Дослідження особливостей формування життєвого сценарію особистості є дуже актуальним питанням в сучасній психологічній науці, особливо для сучасних жінок, які з кожним роком все більш активно входять в традиційно чоловічі сфери життєдіяльності і відхиляються від звичних моделей, будуючи власний життєвий сценарій. Шлюбні відносини відіграють дуже важливу роль в контексті життєвого сценарію сучасної жінки. Загальновідомо, що на даному етапі розвитку суспільства інститут сім'ї та шлюбу перебуває у стані важливих трансформацій, які нерозривно пов'язані зі змінами у всіх сферах життєдіяльності, а отже і зі змінами в формуванні життєвого сценарію сучасної жінки.

Поняття життєвого сценарію особистості досліджували багато зарубіжних та вітчизняних науковців, такі як А. Адлер, Е. Берн, К. Штайнер, Т. Харріс, Г. Гандзілевська, П. Жебелева, В. Климчук, Т. Костіна та інші. Термін «життєвий сценарій» застосовується в рамках культурології, педагогіки, політології, філософії, соціології та психології. Його загальним значенням є певна заданість, впорядкованість ходу подій (суб'єктивно значущих ситуацій) щодо минулого, сьогодення і майбутнього [1]. В психології найбільш широкого застосування термін «життєвий сценарій» набуває в транзакційному аналізі, де визначається як несвідомий, запозичений із зовнішніх джерел план життя. Концепція життєвого сценарію була розроблена Е. Берном в середині 60-х років ХХ століття, і визначає сценарій як життєвий план, що формується в ранньому дитинстві під впливом батьківської сім'ї та безперервно розгортається. Сімейний сценарій містить встановлені традиції і очікування для кожного члена сім'ї, які передаються з покоління в покоління. Сам сценарій представляє собою якусь потужну силу, яка визначає долю людини навіть в тому випадку, якщо вона чинить їй опір [2]. В своїй структурі життєвий сценарій має ряд окремих компонентів, серед яких – життєвий шлях, життєвий план, життєва стратегія, життєві цілі, життєвий стиль, життєві перспективи та інші.

Формування життєвого сценарію відбувається під впливом окремих чинників, серед яких одним із найважливіших є гендерний. В процесі соціалізації чоловіки та жінки розвивають окремі частини своєї особистості та пригнічують інші, формуючи під впливом статево-рольового програмування жорсткі стереотипи поведінки, які реалізуються протягом усього життя. Так, загальною

їдеєю чоловічого життєвого сценарію є розвиток свого внутрішнього Дорослого та ігнорування своєї Дитини і Дбайливого Родителя. В свою чергу, типово жіночий життєвий сценарій має в своїй основі безпорадність, яка реалізується завдяки «вилученню» Дорослого із життя жінки, та надмірному розвитку Дбайливого Родителя. Спільним для жіночих та чоловічих сценаріїв є заборона на прояв своєї Природної дитини, що уособлює спонтанність та безпосередність, яка блокує здатність людини відчувати те, чого вона насправді хоче [3].

В історичному контексті поняття життєвого сценарію жінки зазнавало та продовжує зазнавати значних змін. В історії розвитку суспільства в різні періоди жінки відігравали принципово різні соціальні ролі, посідали різні місця, отримували різний рівень освіти, відповідно до чого і формувалися різні життєві сценарії. Так, наприклад, в первісному суспільстві, де панував матріархальний устрій, жінка займала місце керівника роду та виконувала провідну соціальну роль. З розвитком суспільства і поступовим переходом до патріархальної системи, соціальна роль жінки значно зменшилася, що вплинуло на перепрограмування її життєвих сценаріїв [4].

В сучасному світі відбуваються значні зміни в розумінні традиційних соціальних ролей чоловіка та жінки, і все більш домінуючою стає ідея рівноправ'я у всьому. Сучасні жінки формують свій життєвий сценарій під впливом не лише традиційного бачення, але й нових можливостей. З кожним днем жінки отримують свободу діяти на рівні із чоловіками у все більшій кількості сфер життєдіяльності. При цьому, реалізація жінки як матері та дружини, хоч і зазнає значних змін, та все ж залишається базовою потребою більшості сучасних жінок. Саме тому, важливого теоретичного і прикладного значення набуває детальне та глибоке вивчення проблеми життєвого сценарію сучасної жінки в контексті шлюбних відносин.

Таким чином, життєвий сценарій жінки формується під впливом ряду чинників та залежить, перш за все, від соціальної ролі жінки в кожен окремий період часу. В сучасному світі можливості для самореалізації жінки є практично необмеженими, а шлюбні відносини можуть як сприяти, так і заважити цьому процесу. Саме тому, життєвий сценарій сучасних жінок зазнає значних змін.

Список використаних джерел:

1. Пряжников Н. С. *Профессиональное самоопределение: теория и практика*. М., 2007. 189 с.
2. Берн Э. *Игры, в которые играют люди (Психология человеческих взаимоотношений) и Люди, которые играют в игры (Психология человеческой судьбы)*. М.: АСТ, 2008. 399 с.
3. Steiner, C. *Scripts People Live: Transactional Analysis of Life Scripts*/ C. Steiner. Grow Press : New York, 1990. 332 p.
4. Стельмахович М. Г. *Українська родинна педагогіка: Навчальний посібник*. К.: ІСДО, 1996. 288 с.